

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
“ЖАНРИ В СЕРБСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ – ПОХОДЖЕННЯ, ПОЕТИКА ФОРМ”
(Новий Сад, 10–11 листопада 2004 р.)

У сербському місті Новий Сад 10–11 листопада 2004 р. відбувся науковий симпозиум, присвячений проблемам жанру. Науковці філософського факультету Новосадського університету зібралися для обміну думками з приводу питань, пов'язаних з цією темою, яка є предметом вивчення в рамках факультетського дослідницького проекту. Крім новосадських учених, у її розробці взяли участь славісти з закордонних університетських центрів: Вроцлава, Кракова, Софії, Скоп'є, а останні два роки – і зі Львова. Завдяки люб'язності Міністерства науки та захисту життєвого середовища Республіки Сербії, яке надає фінансову підтримку проекту, я мала можливість виступити на конференції та взяти участь у дискусіях, які точилися навколо актуальних питань жанрології та поетики форм у сербській літературі.

Програма наукового форуму була складена за хронологічно-тематичним принципом. Перший блок доповідей стосувався фольклористичних проблем: у Новому Саді існує відома наукова школа з вивчення питань усної народної творчості. Декан філософського факультету, професор **Марія Клеут**, присвятила свою доповідь жанровому аналізу пісні “Малий Радойца”, яка розглядалася у комплексі її варіантів. Керівник факультетського дослідницького проекту професор **Зоя Каранович** у рефераті “Чому Марко Королевич нагодував орла і сокола: у пошуках жанру” звернулася до образу найвідомішого героя південнослов'янських юнацьких пісень, зосередивши свою увагу на жанрових аспектах героїчного епосу. Не залишилися поза увагою дослідників й інші жанри фольклору: **Ясмiна Йокич** запропонувала увазі присутніх вдумливий аналіз міфологічних пісень про дари, **Светлана Торнянські** розкрила питання жанрової специфіки пісні “Сведи благо дијеле” у сербській та болгарській традиції. Цікаву дискусію викликала доповідь **Драголюба Перича**, присвячена песиголовцям (вони, як відомо, населяють не лише балканський фольклорний світ). **Ліляна Пешикан-Люштанович** продемонструвала можливість аналізу сучасного драматичного тексту (драми Душана Ковачевича “Професіонал”) під кутом зору функціонування усних переказів та фольклорних моделей оповіді. Її доповідь на межі двох філологічних дисциплін є цікавим свідченням взаємопроникнення фольклору і сучасної літературної творчості.

Давня сербська література була представлена у доповіді **Светлани Томин**, в якій проаналізований жанр послання з залученням методики гендерного аналізу. **Невена Варніца** звернулася до поетичних некрологів у дубровницькій літературі епохи Ренесансу, використовуючи найпоказовіші зразки цього колись популярного жанру. **Нікола Грдинич** презентував своє ґрунтовне дослідження барокової символіки, ієрогліфіки та емблематики у сербській культурі.

Помітне місце на новосадському форумі посідали теми, пов'язані з вивченням жанрової картини сербської літератури XIX–XX ст. Показовим є виразно новаторський підхід до вибору аспектів дослідження, реактуалізація тем, які донедавна вважались ґрунтовно вивченими. Методологічні досягнення літературознавчої науки останніх десятиліть зумовили нове прочитання класичних творів: **Міодраг Радович** звернувся до творчої спадщини видатного сербського романтика Лази Костица під кутом зору використання поетом політичної риторики; **Драгана Бошкович** розглянув поему “Роморан-

ка” Джордже Марковича Кодера крізь призму втілення у ній жіночого принципу, використання “жіночої мови” – замовлянь, чаклувань тощо. **Слободаном Владушичем** досліджено зв’язок між структурою поетичних збірок відомого поета-романтика Йована Йовановича-Змая й одного з найвизначніших представників сербського символізму Владислава Петковича-Діса та мотивом мертвої коханої, який у них з’являється. Така спроба вивчення взаємин між формальною організацією твору та його образною системою, включена у контекст певної літературної епохи, видається гідною уваги.

Поетичні жанри епохи модернізму та періодів, що з нею межують, досліджувались у рефератах **Мілівоє Неніна** (“Балади Милорада Митровича”), **Драгана Станича** (“Літературна програма як жанр (поетичні декларації Йована Дучича)”), **Зориці Хаджич** (“Даница Маркович: на маргіналіях патріотичної лірики”). Цікавою і, без сумніву, плідною була дискусія, що стосувалася питань жанрової “чистоти” сербського символізму,

правомірності обов’язкового віднесення того чи іншого поета-модерніста до певної групи, школи тощо, а також відповідності термінів “символістська” та “парнасо-символістська поезія” поетичній практиці Й.Дучича, М.Ракича, В.Петковича-Діса.

Жанрові особливості сербської прози кінця XIX–початку XX ст. були темою доповідей **Радослава Ераковича** та **Владимира Гвоздена**. Звернувшись до творчості Драгутина Лича, зокрема до “Моєї сповіді”, Радослав Еракович нагадав не тільки про одне з несправедливо призабутих у сербській літературі імен, а й привернув увагу до проблеми “жанрової свободи”, а також ролі фантастичних елементів у структурі твору. Володи-

мир Гвозден здійснив огляд основних рис поезики та жанрових характеристик дорожніх нарисів у сербській літературі першої половини XX ст.

Не залишилися поза увагою новосадських літературознавців проблеми одного з найпопулярніших жанрів минулого сторіччя – історичного роману. **Горана Раїчевич** здійснила порівняльний аналіз “Переселення” Мілоша Црнянського та “Міст на Дрині” і “Травницька хроніка” Іво Андрича, при цьому вона оперлася не лише на тексти творів, а й на автопоетичні висловлювання письменників, у яких відшукала джерела трактування ними історичного матеріалу. Розглядаючи питання жанрової стилізації, **Светлана Бранкович** звернулася до іншого твору Іво Андрича – “Проклятого двору”.

Творчість найвідомішої сербської поетеси XX ст. присвячена доповідь **Мілоша Зубаца** “Молитовне у поезії Десанки Максимович”, де у центрі уваги перебувають вірші у формі молитви або з її поетичними та стилістичними ознаками. Найновіша книга прози відомого сербського поета Міодрага Павловича стала предметом вивчення **Славка Гордича**, який уважно вивчає її поетично-жанрові ознаки. **Йован Попов** звернувся до дорожніх нарисів одного з найвизначніших прозаїків минулого століття Александра Тишми. **Івана Живанчевич-Секеруш** представила дорожні нариси у сербській літературі як дзеркало уявлень про Європу та її народи, а **Нікола Страйнич** на прикладі поезій Орфея продемонстрував структуру поетичної мініатюри. Авторка цих рядків виступила з доповіддю “Жанрова мозаїка “Нового Єрусалиму” Борислава Пекича”, яка є результатом дослідження формальних особливостей та особливостей поезики цієї “готичної хроніки”.

Керівники проекту і філософський факультет використовують такі представницькі зібрання також як можливість ознайомити місцевих філологів із діяльністю інших літературознавчих шкіл: крім конференцій, мені було надано можливість виступити перед викладачами, аспірантами та студентами філософського факультету із лекціями “Готичні ігри у супроводі сопілки: варіації Б.Пекича на тему жанру хроніки”, “Жанрові рамки оповідей про кохання: “Листи з Нішу про гареми” та “Джул-Марікіна оповідка” Є.Димитрієвич”, а також у Культурному центрі Нового Саду.

Літературознавчі розвідки, що є результатом роботи в рамках проекту “Жанри у сербській літературі: походження, поетика форм”, будуть опубліковані, як і в попередні роки, у збірнику праць, який, без сумніву, стане джерелом нових відомостей про літературні факти, свідченням можливостей сучасної інтерпретації класичних творів, а також вагомим внеском до модерної жанрології.

Алла ТАТАРЕНКО